

Inwazyjne gatunki obce

2018-06-06

Charakterystyka inwazyjnych gatunków obcych

Przepisy unijne

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1143/2014 z 22 października 2014 r. w sprawie działań zapobiegawczych i zaradczych w odniesieniu do wprowadzania i rozprzestrzeniania inwazyjnych gatunków obcych, weszło w życie 1 stycznia 2015 r. i powinno być stosowane bezpośrednio w krajach członkowskich UE. Rozporządzenie w sposób kompleksowy reguluje takie zagadnienia jak zapobieganie wprowadzaniu i rozprzestrzenianiu się inwazyjnych gatunków obcych, ich wczesne wykrywanie, a także szybką eliminację bądź długofalową i efektywną kontrolę populacji w przypadku gatunków rozpowszechnionych.

Na podstawie rozporządzenia nr 1143/2014 została ustanowiona [lista inwazyjnych gatunków obcych uznanych za stwarzające zagrożenie dla Unii](#). W odniesieniu do tych gatunków obowiązują stosowne ograniczenia.

[Więcej o unijnych przepisach dotyczących gatunków obcych.](#)

Przepisy krajowe

Zgodnie z art. 120 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody zabrania się wprowadzania do środowiska przyrodniczego oraz przemieszczania w tym środowisku roślin, zwierząt lub grzybów gatunków obcych.

Przechowywanie, hodowla, rozmnażanie, oferowanie do sprzedaży i zbywanie gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić rodzimym gatunkom lub siedliskom przyrodniczym jest możliwe wyłącznie po uzyskaniu zezwolenia właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska (art. 120 ust. 2 pkt 2 ustawy o ochronie przyrody). Natomiast przywożenie z zagranicy inwazyjnych gatunków obcych oraz jednocześnie przechowywanie, hodowla, rozmnażanie, oferowanie do sprzedaży i zbywanie tych sprowadzonych okazów wymaga zezwolenia Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (art. 120 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie przyrody).

Minister Środowiska w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi określił w drodze [rozporządzenia](#) listę roślin, zwierząt i grzybów gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym. Wynikało to z potrzeby zapewnienia ciągłości istnienia i ochrony różnorodności rodzimych gatunków roślin, zwierząt lub grzybów (art. 120 ust. 2 f ustawy o ochronie przyrody).

[Więcej o krajowych przepisach dotyczących gatunków obcych.](#)

Przydatne linki

- Konferencja: Nowe wyzwania w zakresie kontroli rozprzestrzeniania się inwazyjnych gatunków obcych w przyrodzie
- Strona o polskim Kodeksie dobrych praktyk Ogrodnictwo wobec roślin inwazyjnych obcego pochodzenia
- Strona Komisji Europejskiej o inwazyjnych gatunkach obcych
- Konwencja o ochronie różnorodności biologicznej, a inwazyjne gatunki obce
- Konwencja Berneńska, a inwazyjne gatunki obce
- Baza danych *Gatunki Obce w Polsce*, IOP PAN
- Księga Gatunków Obcych Inwazyjnych w Faunie Polski, IOP PAN
- Baza danych o inwazyjnych gatunkach obcych w Europie (DAISIE)
- Baza danych o inwazyjnych gatunkach obcych w Europie Północnej i Centralnej (NOBANIS)
- Baza danych i mapy rozmieszczenia barszczu Sosnowskiego i barszczu olbrzymiego Wyższej Szkoły Ekologii i Zarządzania w Warszawie
- Dodatkowe informacje o gatunkach obcych
- Materiały edukacyjne dla szkół podstawowych
- Wyniki konferencji *Dobre praktyki w zakresie stosowania roślin gatunków obcych w ogrodnictwie*

Dokumenty Konwencji Berneńskiej przyjęte przez strony konwencji (polskie wersje językowe)

- Europejski Kodeks postępowania w zakresie ogrodnictwa i inwazyjnych roślin obcych
- Europejski Kodeks postępowania w sprawie zwierząt domowych i inwazyjnych gatunków obcych
- Europejski kodeks postępowania w zakresie myślistwa i inwazyjnych gatunków obcych
- Europejskie wytyczne w sprawie obszarów chronionych i inwazyjnych gatunków obcych
- Europejski kodeks postępowania "Rekreacyjne łowienie ryb w kontekście inwazyjnych gatunków obcych"
- Europejski kodeks postępowania w zakresie żeglarstwa rekreacyjnego i inwazyjnych gatunków obcych
- Rekomendacja nr 189 (2016) Stałego Komitetu w sprawie kontroli norki amerykańskiej (Neovison vison) w Europie
- Rekomendacja nr 160 (2012) Stałego Komitetu w sprawie Europejskiego Kodeksu postępowania dla ogrodów botanicznych w zakresie inwazyjnych gatunków obcych
- Europejski Kodeks postępowania dla ogrodów botanicznych w zakresie inwazyjnych gatunków obcych
- Rekomendacja nr 161 (2012) Stałego Komitetu, przyjęta w dniu 30 listopada 2012 r., w sprawie Europejskiego kodeksu postępowania dla ogrodów zoologicznych i akwariów w zakresie inwazyjnych gatunków obcych
- Europejski kodeks postępowania dla ogrodów zoologicznych i akwariów w zakresie inwazyjnych gatunków obcych
- Raport *Inwazyjność upraw przeznaczonych na produkcję biopaliw i potencjalne szkody wyrządzone naturalnym siedliskom i gatunkom rodzimym*

Opracowania zlecone lub wykonane przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska:

- Wytyczne dotyczące zwalczania barszczu Sosnowskiego (*Heracleum sosnowskyi*) i barszczu Mantegazziego (*Heracleum mantegazzianum*) na terenie Polski
Mapy rozmieszczenia barszczu kaukaskich
- Wytyczne dotyczące zwalczania rdestowców na terenie Polski
- Program postępowania z inwazyjnymi gatunkami żółwi na terenie Polski
- Propozycja listy roślin gatunków obcych, które mogą stanowić zagrożenie dla przyrody Polski i Unii Europejskiej, Uniwersytet Śląski, Załącznik - Zestawienie gatunków obcych
- Polski kodeks dobrych praktyk Ogrodnictwo wobec roślin inwazyjnych obcego pochodzenia

Inne publikacje

- [Rośliny obcego pochodzenia w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem gatunków inwazyjnych](#), Tokarska-Guzik B.

Zachęcamy do korzystania z publikacji *Rośliny obcego pochodzenia w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem gatunków inwazyjnych*. Zawiera ona katalog roślin gatunków obcych, które można zaobserwować w środowisku przyrodniczym w Polsce. Każdy gatunek został oceniony pod kątem stwarzanego zagrożenia dla rodzimej przyrody, w tym dla siedlisk przyrodniczych chronionych na mocy Dyrektywy siedliskowej. Ponadto w opracowaniu znajdują się kluczowe informacje o gatunkach obcych, tj. o ich pochodzeniu geograficznym, okresie przybycia, rodzaju kolonizowanych zbiorowisk, opisu ekologii oraz oddziaływań na gospodarkę, zdrowie i środowisko, a także wiele innych zagadnień.

W 2014 r. fundacja "Pałacy Problem - Heracleum" wykonała na zlecenie Generalnej Dyrekcyj Ochrony Środowiska ekspertyzę *Wytyczne dotyczące zwalczania barszczu Sosnowskiego Heracleum sosnowskyi i i barszczu Mantegazziego Heracleum mantegazzianum na terenie Polski*. Dokument stanowi kompendium wiedzy o biologii tych gatunków i ich wpływie na środowisko przyrodnicze oraz organizmy żywe, w tym na zdrowie człowieka. W opracowaniu można także znaleźć przegląd metod zwalczania barszczu oraz potencjalne źródła finansowania działań, które zmierzają do wyeliminowania populacji tych gatunków ze środowiska przyrodniczego.

Kodeks dobrych praktyk *Ogrodnictwo wobec roślin inwazyjnych obcego pochodzenia* został opracowany przez grono ekspertów, a jego treść zaakceptowało 20 instytucji reprezentujących administrację publiczną, organizacje pozarządowe, jednostki naukowe oraz wiodące stowarzyszenia branży ogrodniczej. Publikacja ta zawiera zbiór zasad, które określają jak postępować z roślinami należącymi do gatunków obcych, aby ograniczyć ich przenikanie z naszych ogrodów i terenów zieleni do dzikiej przyrody. Kodeks jest przeznaczony dla uprawiających własne ogrody, jak również osób zawodowo zajmujących się ogrodnictwem, które chciałyby przyczynić się do ochrony przyrody. Zapraszamy do odwiedzenia strony internetowej kdp.gdos.gov.pl i przesłania nam deklaracji o stosowaniu Kodeksu.